

Indmeldelse:
Send en e-mail til
kohavensvenner@gmail.com samt
kontingent kr. 100 til konto
1551-10015413 eller via
MobilePay til 17765.

Formand: Biolog Thor Hjarsen,
thorhjarsen@mail.dk
Næstformand: Lars Michael
Nielsen
Redaktør: Ib Fagerlund
Kasserer: Ulla Skytte
Øvrige bestyrelse: Poul Erik
Pedersen, Klavs Nielsen, Troels Leuen-
hagen Petersen, Max Herzog, Kasper
Nyberg, Maja Balle og Michael Hansen.

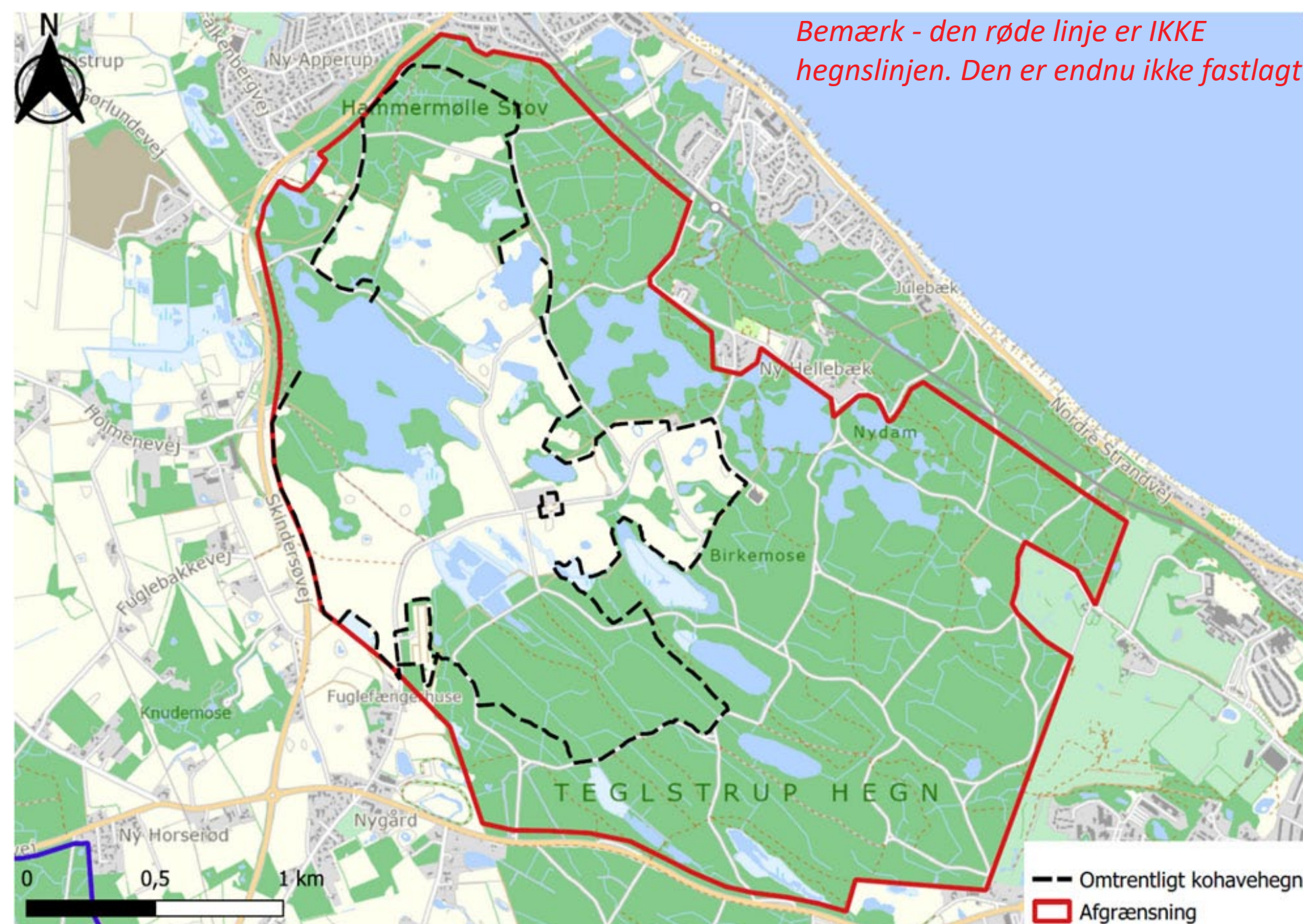
Følg os på Facebook
"Hellebæk Kohaves Venner"
og på
www.kohavensvenner.dk

Vi giver naturen noget tilbage

Tekst: Troels Leuenhagen Petersen og Thor Hjarsen

Vi glædes over den håndsækning, som den hårdt pressede danske natur bliver givet, i form af naturnationalparker i mange egne af landet. I marts måned blev det så endelig offentliggjort, at Hellebæk Skov og Teglstrup Hegn skal udgøre en af de kommende naturnationalparker. Vi glæder os til at se en mere varieret skov med mere stående og liggende dødt ved,

samt lysåbne områder med blomster og insekter. Og med genetableringen af den naturlige hydrologi vil der blive skabt levesteder for guldsmede, frøer og meget andet. For at skabe artsrige, lysåbne naturtyper er det nødvendigt med store græssende dyr året rundt, så græsset holdes nede, og underskoven holdes åben.

Der er måske mange spørgsmål i forbindelse med den udpegede naturnationalpark i Hellebæk og Teglstrup Hegn. Nogle kan endnu ikke besvares - fordi det endnu ikke er afgjort - men mange svar kan findes her: <https://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/naturnationalpark-hellebaek-skov-og-teglstrup-hegn/>

For at holde græsningstrykket tilpas højt er det nødvendigt med indhegning – ikke mindst for at undgå, at dyrene kaster sig over afgrøder, villahaver osv. Det ideelle ville være et lavt ydre hegn og græsning med hårdføre "vilde" heste samt de nuværende Galloway-kvæg. Store, tunge dyr, som disse, vil kunne yde den nødvendige naturpleje året rundt, herunder også at gnave i bark og knopper om vinteren. Den form for naturligt slid på træerne skaber levesteder for svampe, insekter, edderkopper og fugle. Imidlertid er det i den politisk bestemte ramme for naturnationalpark Hellebæk besluttet, at der skal være græsning med krondyr samt etablering af et højt ydre hegn. Dette kompromis er ikke optimalt i et biodiversitetsperspektiv, men vi tror

på, at der kan ske markante forbedringer af naturen – først og fremmest til gavn for naturen, men også for de mange besøgende. Det nuværende indre hegn omkring de græssende Galloway-kvæg vil ikke blive forandret, men da kronvildtet vil kunne springe over det lave hegn, vil justeringen af græsningstrykket i den indre hegning blive mere besværlig. Naturligvis deltager Hellebæk Kohaves Venner aktivt i arbejdet med naturnationalparken og er repræsenteret i den lokale projektarbejdsgruppe, hvor vores fokus er på biodiversitet og naturformidling. Vi regner med at invitere til et orienterende medlemsmøde i løbet af vinteren, hvor Hellebæk Kohaves Venner kan høre mere om status for naturnationalparken.

Glæden ved at kigge på blade

Tekst og foto: Klavs Nielsen

Planterne er forudsætningen for næsten alt liv på Jorden. De indsamler energien i sollyset, som de binder i organiske stoffer. Det gør, at dyr og svampe har noget at leve af.

Det betyder, at levende planter er føde for et utal af forskellige organismer. De store planteædere som elefanter, krondyr og køer æder mange slags planter, men det er som regel helt anderledes for det meget store antal af små organismer som insekter og svampe. Disse mikro-græssere lever i tæt gensidigt samspil med planterne - deres føde. Meget ofte er de enkelte arter af mikro-græssere specialister, der kun lever på en enkelt eller nogle få nært beslægtede plantearter. Og det er almindeligt, at planterne reagerer på bestemte måder på de forskellige arter, der lever af dem.

Derfor er sporene efter aktiviteten af mikro-græsserne ofte ret karakteristiske.

Det er det, der gør det så interessant, at kigge på blade. Der er gode muligheder for at finde ud af hvilke organismer, der har påvirket bladene, men forudsætningen for at finde ud af, hvem det er, er at arten af planten kan erkendes. Så kendskabet til botanik er nødvendigt for at kunne håndtere zoologi og mykologi (kendskabet til svampe).

Menselvom plantearten kan erkendes, kan det være en rigtig spændende detektivopgave at finde ud af, hvem der har været på besøg. Det kræver gode oplysninger og her kan hjemmesiden <https://bladmineerders.nl/> varmt anbefales. Det næste skridt er en god lup, der forstørrer 10 gange, og især for svampene er et mikroskop nødvendig.

At kigge på blade er en interessant måde at være aktiv i naturen. Ikke alene er der ofte en utrolig skønhed, når man kommer tæt på. Man bliver også ofte overvældet over den utrolige og overraskende mangfoldighed, man ved selvsyn oplever. Og man har gode muligheder, for at få oplevelser af, hvor enormt stor og sammensat naturen er. Måske er det en rigtig god måde på egen krop at erfare, hvad biodiversitet egentlig går ud på.

Miner

Bladminer er karakteristiske lyse gange inde i bladene. De er lyse, fordi vævet inde i bladet er ædt væk af forskellige larver af insekter. Til gengæld efterlader larven ofte et tyndt sort spor af ekskrementer, hvis form og udbredelse kan være vigtig for bestemmelsen. Som regel viser bladene ingen reaktion på tilstedeværelsen af larven.

Da jeg fandt minen på billedet, kunne jeg umiddelbart ikke bestemme den. Det skyldtes, at jeg ikke vidste hvilken plante, jeg havde foran mig. Det viste sig at være en havebusk af slægten Spiræa. Men da det blev erkendt, var det nemt, fordi der kun er en art mine på denne plante. Men den var alligevel særdeles interessant, for den er aldrig før fundet her i landet.

Galler

Galler er udvækster, der dannes når planten reagerer på planteæderen med unormal vækst og ofte med misfarvning. Som regel er det nogle stoffer, som planteæderen udskiller. Gallen fungerer både som fødekilde og som beskyttelse. Galler dannes især af insekter, mider og svampe.

Galler af bøgegalmrog er meget almindelige. De er dog sjældent så røde som her. Larven overvintrer inde i gallen, når denne falder til jorden sammen med bladet.

De spidse galler er frembragt af meget små mider. Gallerne bliver knapt 1 cm. høje og er almindelige på lind.

Fritlevende dyr

Fritlevende smådyr er f.eks larver, sommerfugle, bladhvepselarver og biller, som gnaver af bladene. Tæger, bladlus og mider er eksempler på dyr, som suger saft med en tynd snabel. De efterlader sig alle ædespor, men det er sjældent, at sporene er så karakteristiske, at de kan bruges til bestemmelse. Hvis man vil bestemme dem, gælder det om at få fat i dem, mens de er aktive.

På oversiden af bladene af korsnap sidder Hattifnatgalmrog. Gallen bliver 4 mm høj og falder af bladene sidst på sommeren.

Larven her er en bladhvepselarve, der lever på fjerbusk. Den har ikke været alene om at lave de store huller i bladet. Den er sjælden.

Der er omkring 500 arter af bladlus i Danmark. De er meget vanskelige kende, hvis man ikke ved hvilken plante, de lever på. Det skyldes, at de fleste af arter er tilpasset til at leve på nogle bestemte arter af planter.

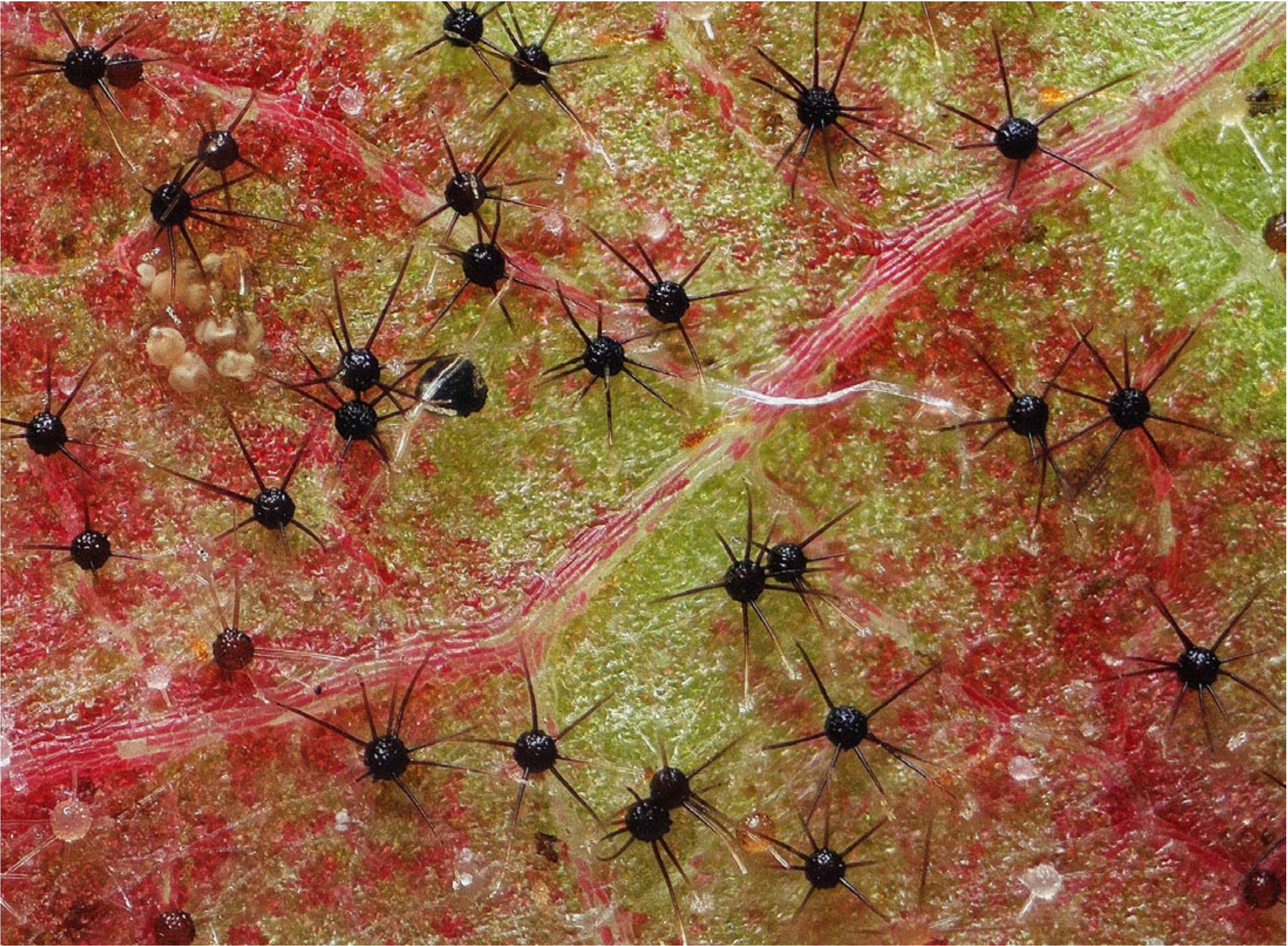
Svampe
 Svampe danner pletter eller belægninger på bladene. Nogle gange er pletterne karakteristiske, men i de fleste tilfælde må man kigge nærmere på dem i mikroskopet.

Mange svampe på bladene danner nogle små brune pletter. De kan kun bestemmes, ved at studere nogle af de hvide vatagtige udvækster i mikroskopet.

Svampene er en meget stor gruppe af planteparasitter, hvoraf mange endnu ikke er fundet i Danmark.

Hvis man vil finde nye arter for landet, er det her, man har de bedste chancer.

Meldug-svampe er spændende, når man kommer rigtigt tæt på dem. Her har de dannet små stjerneformede frugtlegerer, som indeholder sporene til næste års svampeliv. De er omkring 1/10 mm store uden udvæksterne, som ofte er karakteristiske for arten. Denne her lever på blåbær.

Sommerfugle vi savner i Kohaven

*Tekst: Ib Fagerlund
Foto: Kasper Nyberg*

I Danmark har vi omkring 75 hjemmehørende arter af dagsommerfugle. Men de har det svært. Mere end 10 af disse arter er helt forsvundet fra landet gennem de senere årtier, og rigtig mange andre er i kraftig tilbagegang og forsvinder gradvist fra område efter område. Årsagen til denne ynkelige situation er simpelthen mangel på vild natur, med de vilde planterarter som mange sommerfugle er helt afhængige af for at yngle. Et andet problem er, at mange af sommerfuglenes tilholdssteder ligger som meget spredte øer i landskabet, så arterne har yderst svært ved at sprede sig til nye lokaliteter. Det gør de enkelte bestande meget sårbare. F.eks. vil et høstet, taget på det ”forkerte” tidspunkt, kunne minimere eller helt udslette en lokal bestand af en sommerfugleart.

Brunlig perlemorsommerfugl.

Også i Hellebæk Kohave har dagsommerfuglene det ganske sløjt. Bevares - arter som almindelig blåfugl, nældens takvinge, kejserkåbe og grøn busksommerfugl kan stadig ses i betragteligt antal, men mange andre, som stedet eller var berømt for i forne tider, er helt forsvundet. Her kommer en kort beskrivelse af nogle af de arter, som vi virkelig savner i vores ellers skønne natur.

Brunlig perlemorsommerfugl

Arten flyver i to generationer og kan ses fra ultimo maj og frem til primo september. Holder til på fugtige enge, moser og skovlysninger. Den lægger sine æg på forskellige violarter.

Der er stadig nogle få spredte bestande på Sjælland, men den er forholdsvis almindelig i hele Jylland og på Bornholm.

Arten blev sidst set i Kohaven i 2019, og må regnes som forsvundet her fra.

Moseperlemorsommerfugl

En af vores mindste perlemorsommerfugle som er knyttet til højmoser og fattigkær. Den er afhængig af tranebær, som larverne lever på. I Kohaven var der en fin bestand i højmosen Skidendam indtil 2016. Dette var den sidste kendte bestand i Nordsjælland. Den findes stadig et par enkelte steder på Midsjælland, men ellers skal den findes i Jylland, hvor højmoserne jo er mere talrige og ligger tættere.

Bølleblåfugl

Endnu en art som er tilknyttet højmoser og hedemoser, hvor den lægger æg på mosebølle og tranebær. Var tidligere at finde flere steder i Nordøstsjælland, men er efterhånden forsvundet helt her fra. Nu skal man til Holmegårds Mose eller helt til Jylland for at finde den.

Blev sidst set i Kohaven i 1993.

Moseperlemorsommerfugl.

Bølleblåfugl.

Foranderlig blåfugl

Endnu en blåfugl vi savner i Kohaven. Denne art kan findes på heder, klitter og i højmoser. Dens larver lever især på lyng og kællingetand. Var tidligere kendt i alle afkroge af landet, men forsvinder nu flere og

flere steder. Den kan dog stadig ses i Rusland (Dronningmølle), Heatherhill, Melby og flere steder langs nordkysten af Sjælland. Arten flyver fra juni til august. Sidst set i Kohaven i 1993.

Mørk pletvinge

Vi slutter denne rundtur blandt sommerfuglene med mørk pletvinge. Det er en af de arter, som er forsvundet helt fra Danmark. Den blev set sidste gang i 1982 og er ikke set i Kohaven siden 1975. Dog blev der udsat voksne dyr i Børstingerød Mose ved Allerød i 2013, og her lever de tilsyneladende fint og kan stadig opleves. Der bliver også passet rigtig godt på dem.

Mørk pletvinge.

Foranderlig blåfugl.

Arten flyver i juni og juli på fugtige ugødede enge, gerne omkranset af skov. Sådan nogle er der jo ikke mange tilbage af i Danmark, så intensivt gødede marker og kvælstofnedfald må nok udpeges som årsagen til dens forsvinden fra Danmark.

Kommende arrangementer

Søndag den 11. september kl. 10-13 HAV- og TRÆKFUGLE VED KYSTEN

Efteråret byder også på et stort fugletræk hen over vores område. Har der lige været en periode med kraftig nordvestenvind, er der ud over vindblæst hår gode chancer for at se de kæmpestore suler, der gæster os fra de nordatlantiske ynglekolonier. Ederfugle, måger, terner og mange småfugle er der også gode chancer for at se langs kysten. Husk VARMT tøj og kaffe/the!

Mødested: P-pladsen ved Julebækhus.

Turleder: Thor Hjarsen.

Søndag den 9. oktober kl. 13-17 SVAMPETUR

Vi gentager selvfølgelig en af vores mest besøgte ture. Kom med ud og led efter svampe i skovbunden og få hjælp til at bestemme de mange forskellige arter, vi kan finde. Benyt chancen for at blive klogere på dette spændende emne. Så fat svampekniv og -kurv og mød op til en lærerig dag i det grønne.

Turen er kun åben for medlemmer af Hellebæk Kohaves Venner!

Mødested: P-pladsen.

Turleder: Anne Storgaard og Klavs Nielsen.

Turen er velegnet for børnefamilier.

Søndag den 13. november kl. 10-13 VINTERFUGLE I LANDSKABET

Fugletur for alle, der gerne vil lære flere fuglearter at kende - med øjne og ører. Vi håber at se trækende og rastende droser, gæs, mejser og fuglekonger, men også stor tornskade og de større vingefang som fjeldvåge, musvåge, rød glente, blå kærhøg og havørn. Turen er på ca. 2 km med mange stop.

Børn er meget velkomne.

Alsidigt fodtøj (evt. gummistøvler) og kikkert anbefales.

Mødested: P-pladsen

Turleder: Troels Leuenhagen Petersen.

GRATIS for medlemmer og børn - andre betaler 20 kr.

Onsdag den 14. december kl. 19-21 JULEKNAS på Bølgen

Vi mødes til juleknas og hygge på Bølgen, med billeder og beretninger fra året der gik i Hellebæk Kohave.

Kom og tilbring et par timer med julehygge, flotte fotos fra årets aktiviteter og naturen. Vi taler om kommende planer og ønsker – og håber naturligvis på endnu flere nye, aktive medlemmer på denne aften!

Mødested: Kulturhuset Bølgen, Ålsgårde.

